

GPV en RPF over de publieke moraal

An het actuele debat over de publieke moraal hebben onlangs ook het GPV en de RPF een gezamenlijke bijdrage geleverd met het rapport 'Gelukkig is het land'. Volgens de kleine christelijke partijen is het met de publieke moraal in ons land slecht gesteld. En dat komt vooral omdat het liberalisme met zijn opvattingen over vrijheid, markt en commercialisering dominant is geworden. Tevens wordt onze samenleving gekenmerkt door individualisme, moreel relativisme, seksuele losbandigheid, gezagsondermijning en verval van de democratie. Allemaal verschijnselen van desintegratie van de samenleving.

Volgens de kleine christelijke partijen zou er een 'politiek van erkenning' moeten komen: de erkenning van God en zijn geboden in de publieke samenleving. Die erkenning wordt beschouwd als kenmerkend voor de geschiedenis van ons land. Na de bijbel behoort de geschiedenis onze leermeesteres te zijn.

Als zodanig toont het GPV-RPF-rapport een christelijk-historische manier van denken: 'Er staat geschreven' (in de bijbel) en 'er is geschied' (in de geschiedenis). Dat wil zeggen dat het geloof in God en zijn voorzienigheid doorwerkt in de beleving en interpretatie van de

geschiedenis. Bepaalde historische gebeurtenissen worden geïnterpreteerd als Gods grote daden. Aan die gebeurtenissen wordt een normerende en inspirerende betekenis toegekend. Bijvoorbeeld een overheid die garant staat voor vrijheid van godsdienst en andere vrijheidsrechten wordt beschouwd als een uiting van Gods voorzienigheid. Zo'n interpretatie van de geschiedenis kan men verdedigen, mits er goede argumenten voor zijn en Gods voorzienigheid niet wordt gemonopoliseerd.

Het genoemde rapport gaat mijns inziens net iets te ver. Er wordt gesteld dat in de zestiende eeuw de mensen in

ons land zich geheel afhankelijk van God wisten en dat de dienst aan God door het onderhouden van bijbelse geboden in de publieke moraal was verankerd. Op die manier trekken GPV en RPF de geschiedenis te veel naar zich toe en ontaardt christelijk-historisch denken in een romatiseren van bepaalde perioden van de geschiedenis.

Prof. dr. H.E.S. Woldring

Religieuze retoriek

Het rapport toont ook een antirevolutionaire denktrant: er wordt verzet aangetekend tegen hoofdgedachten van de verlichtingsfilosofie en de Franse Revolutie, terwijl goede voortbrengselen uit

die tijd dankbaar worden aanvaard, zoals vrijheidsrechten van burgers en afschaffing van privileges. Het rapport maakt echter dezelfde fout die veel antirevolutionairen vroeger maakten. Zij beschouwden het calvinisme als de 'kern der natie' en streefden naar een publieke erkenning van de 'norm van Gods woord' en 'goddelijke geboden'. Indien men echter niet precies aangeeft

wat daaronder wordt verstaan in verband met actuele politieke vraagstukken, dan ontaardt antirevolutionair denken in religieuze retoriek.

GPV en RPF lijken moeite te hebben met het aanvaarden van onze samenleving met haar levensbeschouwelijke pluriformiteit. De publieke moraal in een pluriforme samenleving betekent, dat er enige overeenstemming bestaat tussen mensen met verschillende levensovertuigingen waardoor zij met elkaar in vrede kunnen samenleven. Dankzij die publieke moraal kunnen zij hun opvattingen in hun eigen leven in praktijk brengen, uiteraard binnen de grenzen van

de wet. Bovendien kunnen zij vanuit hun eigen opvattingen een bijdrage leveren tot de publieke moraal, zonder te claimen dat hun bijdrage de enig juiste is.

Terechte kritiek

De kritiek van GPV en RPF op het liberalisme en de desintegratie van de samenleving is terecht. Die kritiek

---

**GPV en RPF lijken
moeite te hebben
met het aanvaarden
van onze
samenleving met
haar levens-
beschouwelijke
pluriformiteit.**

---

toont grote overeenstemming met het gedachtegoed van het CDA, zoals te lezen is in het 'Program van uitgangspunten', 'Publieke gerechtigheid' en 'Nieuwe wegen, vaste waarden'. Mijn vraag is welke nieuwe bijdrage het rapport levert aan het debat over de publieke moraal. Vanwege het christelijk getuigenis, kan het rapport in elk geval

worden gewaardeerd als een bijdrage tot versterking van de publieke moraal.

Prof. dr. H.E.S. Woldring is hoogleraar politieke filosofie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

In de column geven de leden van de redactie hun persoonlijke opvattingen weer. Zij hopen daarmee ten aanzet te geven voor reflectie of debat.